

Handläggare
Mikael Josephson
Telefon: 08-508 09 035

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2018-04-19

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Susanna Halldin Olsson
tf. stadsdelsdirektör

Helena Andersson
tf. avdelningschef

Sammanfattning

Stadens kartläggningar visar att antalet barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden ökar, trots att det totala antalet hemlösa personer i staden successivt har minskat sedan 2004. I budget för 2017 fick socialnämnden i uppdrag att ta fram en handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Handlingsplanen som behandlas i detta ärende är en bilaga till Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019, vilket innehåller mål och delmål för stadens arbete. I handlingsplanen kompletteras dessa mål med särskilda mål för socialtjänstens arbete med målgruppen barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Därtill fastslås ett antal principer som ska vägleda arbetet. Handlingsplanen syftar till att stadens arbete med målgruppen ska intensifieras.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden samt ett antal andra myndigheter och organisationer. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 24 april 2018.

Ärendet

Remissen av Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden 2017-2019 är en bilaga till Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019.

De mål som i programmet mot hemlöshet 2014-2019 fastslås för målgruppen barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden är följande:

- Att antalet familjer eller vårdnadshavare med barn som har ett osäkert boendeförhållande ska minska.
- Att antalet familjer eller vårdnadshavare med barn som har en mer stadigvarande boendesituation ska öka.
- Alla familjer eller vårdnadshavare med barn som har haft en osäker boendesituation mer än en månad ska erbjudas ett längre beslut om ett boende.

Staden genomför regelbundet kartläggningar av antalet barnfamiljer med socialtjänstkontakt som lever under osäkra boendeförhållanden. Den senaste genomfördes i januari 2017 och redovisade 342 familjer och sammanlagt 718 barn, vilket var en ökning med 41 barnfamiljer och sammanlagt 83 barn sedan den föregående kartläggningen i april 2015. Antalet barnfamiljer med socialtjänstkontakt som lever under osäkra boendeförhållanden har succesivt ökat sedan arbetet med strukturerade kartläggningar påbörjades 2004.

Den senaste kartläggningen av barnfamiljer med socialtjänstkontakt som lever under osäkra boendeförhållanden redovisade att 70 procent av hushållen utgjordes av ensamstående kvinnor med barn. 69 procent av hushållen bestod av minst en vuxen född utanför EU.

Handlingsplanens innehåll

Handlingsplanen utgår från ett barnrättsperspektiv och betonar vikten av att använda barnkonsekvensanalys som verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling samt att så långt som möjligt tala med och göra barn delaktiga i de åtgärder som berör dem.

Barnfamiljer ska endast i nödfall och under mycket korta perioder behöva bo på hotell eller vandrarhem och i de fall det är nödvändigt

ska det enskilda barnets behov av kompensatoriska åtgärder ses över och tillgodoses. Vid planering av boendeinsatser ska socialtjänsten beakta barns möjligheter till fullgod skolgång och underlätta för vårdnadshavare att låta sina barn delta i förskolans verksamhet, då såväl fungerande skolgång som vardag i förskolan kan utgöra viktiga skyddsfaktorer.

Stöd till självförsörjning är en viktig del i det långsiktiga arbetet mot hemlöshet. Åtgärder som leder till inträde på arbetsmarknaden ska därför vara en del i det stöd som ska erbjudas vårdnadshavare med barn som lever under osäkra boendeförhållanden. Vårdnadshavare ska, oavsett anledning till att de lever under osäkra boendeförhållanden, tilldelas en stödfunktion som kan erbjuda stöd i att söka efter en permanent boendelösning eller ett boende som sträcker sig över en längre tid. För vårdnadshavare som kommit till Sverige som anknytning till ett ensamkommande flyktingbarn är det viktigt att tänka på att barnet inte ska användas som tolk eller ombud för sin vårdnadshavare. En stödfunktion kan i dessa fall vara avgörande för att vårdnadshavaren ska kunna upprätthålla sin föräldraroll i relation till familjens barn.

Om en vårdnadshavare med barn har behov av budget- och skuldrådgivning ska denna inte behöva vänta längre än en vecka på tid hos budget- och skuldrådgivare. Vårdnadshavare med barn som haft upprepade hyresskulder ska erbjudas utökad stöd om situationen uppstår på nytt.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) fyller, som stadens bostadssociala resurs, en viktig funktion för att barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden ska få en mer stabil boendesituation. Handlingsplanen omfattar därför även åtgärder som SHIS ska vidta i syfte att uppnå målen. Åtgärderna omfattar bland annat att erbjuda samhällsorientering till barnfamiljer som bor inom SHIS lägenhetsbestånd samt att utveckla arbetsmetoder som är till stöd för barnfamiljerna för att erhålla och behålla ett permanent boende.

I Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2014-2019 och dess genomförandeplan finns mål och delmål angivna. Dessa mål kompletteras med särskilda mål för socialtjänstens arbete med målgruppen. Därtill fastslås ett antal principer som ska vägleda arbetet.

I handlingsplanen hänvisas även till den rapport barnombudsmannen (BO) presenterade i december 2016 rapporten Inget rum för trygghet – Barn och unga om vräkning och hemlöshet. Under rapportens framtagande har BO träffat barn som bott flera år på vandrarhem eller hotell, och konstaterar att barn ofta är mer medvetna om familjens situation än vad vuxna tror. Rapporten

beskriver socialtjänsten som frånvarande i barnens berättelser och att barnen inte vet hur länge de ska bli kvar i en tillfällig boendelösning eller ens varför de placerats där från början. Barnen får inga frågor från socialtjänsten och heller ingen möjlighet att ställa frågor. BO skriver att ”det blir tydligt att frågor om ekonomi och bostad ses som en vuxenfråga...”. Socialförvaltningen har tagit fram ett stödmaterial för handläggning av barnperspektiv inom ekonomiskt bistånd. Syftet med stödmaterialet är att underlätta för såväl ledning som för enskilda handläggare att i det dagliga arbetet lyfta fram barnets perspektiv såväl som barnkonsekvensanalyser som underlag för beslut.

Mål för arbetet

- Att antalet vårdnadshavare med barn som lever under osäkra boendeförhållanden ska minska.
- Att antalet vårdnadshavare med barn som får ett permanent boende ska öka.
- Att antalet vräkningar där barn är berörda ska minska.

Principer som ska styra arbetet

- Barnets rättigheter och barnets perspektiv beaktas i alla ärenden där det finns barn som lever under osäkra boendeförhållanden.
- Långsiktiga boendelösningar ska alltid eftersträvas.
- Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2017-2019.
- Korta beslutstider ska så långt det är möjligt undvikas.
- Inga barnfamiljer ska vräkas utan att det finns ett alternativt boende.
- Barn ska inte behöva byta skola eller förskola vid flytt till ett tillfälligt boende.

Åtgärder som stadsdelsförvaltningarna behöver vidta i syfte att uppnå målen

- Rutiner och metoder som anges i denna handlingsplan införs på stadsdelsförvaltningarna.
- En barnkonsekvensanalys ska genomföras inför alla beslut som berör barn.
- De funktioner inom stadens socialtjänst som möter barn som

lever under osäkra boendeförhållanden, eller riskerar att hamna utan fast bostad, talar med vårdnadshavarens samtycke så långt som möjligt med och informerar barnet/barnen om situationen och om vad som ska hända.

- Barnet/barnens synpunkter och tankar ska bli lyssnade till.
- Barnfamiljer behöver endast i nödfall, och under mycket korta perioder, bo på hotell eller vandrarhem.
- I de fall en barnfamilj kortvarigt måste på bo hotell eller vandrarhem bör socialtjänsten säkerställa att miljön är lämplig för barn utifrån barns rätt till läxläsning, lek, vila och skydd.
- I de fall barn hänvisas till akuta eller kortvariga boendesituationer bör det enskilda barnets behov av kompensatoriska åtgärder ses över och tillgodoses.
- Vårdnadshavare erbjuds stöd i att söka information om vilka ideella organisationer som tillhandahåller insatser som kompletterar socialtjänstens egna insatser.
- Barnfamiljer som socialtjänsten har kontakt med vilka lever under osäkra boendeförhållanden tilldelas en stödfunktion som kan ge praktiskt stöd att hitta en så stadigvarande boendelösning som möjligt.
- Stödfunktionen ska vid behov även erbjuda vårdnadshavaren stöd i att kommunicera med skolan runt familjens situation och hur hem och skola ska kunna samarbeta på bästa sätt.
- Socialtjänsten underlättar för vårdnadshavare att låta sina små barn delta i förskolans verksamhet.
- Vårdnadshavare som saknar arbete erbjuds parallellt med stöd i bostadssökande åtgärder för att kunna inträda på arbetsmarknaden.
- Vid en vräkningssituation som berör en vårdnadshavare med barn som blivit utsatt för våld i nära relation ger socialtjänsten den enskilde stöd i att åberopa 42 § 5 st. och 46 § 2 st. hyreslagen (där det framkommer att vid bedömningen av om det finns grund att inte förlänga hyresavtalet eller grund att förverka hyresavtalet ska beaktas om det som ligger hyresgästen till last har sin grund i att en närstående eller tidigare närstående har utsatt hyresgästen eller någon i hyresgästens hushåll för brott)

- Socialtjänsten arbetar förberedande inför en förväntad hemlöshet genom stöd i att söka alternativt boende och att upprätta en plan för vad som händer om det inte lyckas.
- Rutiner för lokal samverkan mellan socialtjänst och bostadsbolag utarbetas i syfte att öka socialtjänstens kännedom om barnfamiljer som berörs av sekundära avhysningar.
- Barnfamiljer som berörs av sekundära avhysningar följs upp på samma sätt som barnfamiljer som blir avhysta från förstahandskontrakt.
- Ingen vårdnadshavare med barn behöver vänta mer än en vecka på en tid hos en budget- och skuldrådgivare.
- En barnkonsekvensanalys görs alltid när en barnfamilj ansöker om ekonomiskt bistånd för en hyresskuld.
- Barnfamiljer som haft upprepade hyresskulder erbjuds utökat stöd om situationen uppstår på nytt.
- Socialtjänsten tar vid bedömning av skälighet för andrahandshyror hänsyn till eventuell kostnad för tidigare tillfälligt boende som familjen haft.
- Det finns rutiner för intern samverkan mellan berörda delar av socialtjänsten, inte minst mellan ekonomiskt bistånd och barn- och ungdomsvården, både på övergripande och på individuell nivå.
- Genusperspektivet beaktas i val av stödinsatser och boendelösningar

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldre- och socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser handlingsplanen som angelägen. För att nå framgång krävs en omfattande samverkan, både mellan nämndens olika verksamheter men också mellan stadens olika verksamheter. Norrmalm är ett stadsdelsområde med ett mycket högt antal bostadsrätter. Cirka 70 procent. Möjligheten att finna bostäder blir allt svårare, inte minst för nyanlända barnfamiljer. Det är vanligt att barnfamiljer tvingas bo i andra hand under långa perioder, eller på

vandrarhem. Budget- och skuldrådgivningen prioriterar barnfamiljer som aldrig behöver vänta mer än en vecka på en tid.

Inom socialtjänsten ligger ofta stödet till barnfamiljer enbart inom försörjningsstödet. Här hänvisar man många gånger till Stockholm stads bostadssociala resurs, SHIS. Boendena där räcker dock inte till och bostäderna är ofta både små och har en hög hyreskostnad. Boendet där är även tidsbegränsat. Ofta vill inte barnfamiljerna acceptera ett boende utanför Stockholm. Särskilt om någon i familjen har arbete här.

Barnombudsmannens rapport ”Inget rum för trygghet – Barn och unga om vräkning och hemlöshet” lyfter ett viktigt perspektiv. Även socialinspektörerna har i en granskning slagit fast att barns delaktighet är ett utvecklingsområde inom försörjningsstöds-handläggning. Försörjningsstöd har aldrig tidigare haft fokus på att prata med barn om ekonomin. Fokus har varit på föräldraansvaret. Här blir det stödmaterial som socialförvaltningen tagit fram av stor vikt, men även en samverkan inom förvaltningen med verksamheten för barn, ungdomar och deras familjer (familje-enheten).

En samverkan mellan nämndens olika enheter blir extra viktig för de familjer som har upprepade hyresskulder trots att de erhållit ekonomiskt bistånd. Här kan orsaken exempelvis vara psykisk ohälsa hos någon av vårdnadshavarna. En funktion som bolots, som inte arbetar myndighetsutövande och som får i uppdrag att konkret stötta personer att komma ur hemlöshet (både allmänt och på direkta uppdrag från handläggare) är en insats som kan ge konkreta resultat både för denna grupp och även för familjer med andra behov av stöd.

Förvaltningen föreslår att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Bilaga

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2017-2019 – remiss från kommunstyrelsen, dnr 2018/246.